

Кравченко Олена Володимирівна, ДНВЗ «УАБС НБУ», м. Суми

К.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ОБЛІКУ

Особливості функціонування установ бюджетної сфери зумовлюють необхідність дослідження нових методологічних та організаційних підходів до ведення бухгалтерського обліку, оскільки специфіка їх діяльності висуває особливі вимоги до формування інформації, необхідної для облікових та контрольних цілей. Ринкові умови господарювання вимагають використання нових принципів, форм і методів управління у бюджетній сфері, що у свою чергу підвищує вимоги до об'єктивності економічної інформації, головним джерелом якої є бухгалтерський облік. Необхідно також враховувати подальший перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і затверджену у цьому зв'язку КМУ Стратегію модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки, яка передбачає передусім адаптацію законодавства з питань бухгалтерського обліку та звітності діяльності органів державного сектора до Міжнародних стандартів бухгалтерського для державного сектору (МСБОДС) [3].

Професійні економісти та бухгалтери останніми роками приділяють значну увагу питанням удосконалення організації та ведення бухгалтерського обліку в установах, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів. Сьогодні ключовим напрямком модернізації обліку та звітності вони визначають розробку та запровадження в державному секторі національних стандартів на основні міжнародних.

Основною проблемою реформування обліку в бюджетних установах є відсутність єдиних підходів до розробки дієвих механізмів удосконалення системи обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів, недостатність розробленості питання переходу на єдині методологічні засади, а також створення уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення обліку.

Традиційно бюджетний облік був жорстко регламентований. Всю необхідну інформацію відносно організації та порядку ведення обліку бюджетні установи отримували у вичерпному обсязі з нормативних документів. Така суворя регламентація методології бухгалтерського обліку забезпечує його єдність і дає змогу порівнювати показники діяльності всіх бюджетних установ в цілому та отримувати зведені показники для контролю за виконаннями кошторисів і бюджетів усіх рівнів.

Проте перехід на ринкові відносини вимагає і змін щодо підходу до постановки обліку через вирішення питань комплексного характеру.

На сьогодні процес модернізації системи бухгалтерського обліку знаходиться на початковій стадії. Удосконалення обліку, посилення його контрольних функцій за господарською та фінансовою діяльністю установи – основний шлях покращення дотримання фінансово-бюджетної дисципліни. Відображаючи всі операції, пов'язані з освоєнням кошторису витрат, бухгалтерський облік дозволяє не тільки систематично зіставляти їх з плановими показниками, а ще й виявляти відхилення фактичних витрат від планових, визначити найголовніші напрямки витрат та підвищувати рівень бюджетного кошторисного планування в цілому. Висока якість облікової інформації створює умови ефективної реалізації всіх без винятку функцій управління.

У реформуванні бухгалтерського обліку важливим методичним підходом є використання управлінського обліку, що забезпечить адаптацію обліку до сучасних умов господарювання установ і посилення контролю за ефективністю використання бюджетних коштів. На нинішньому етапі розвитку управлінський облік в бюджетних установах практично відсутній. Він дозволить отримувати інформацію про доходи і видатки за центрами їх виникнення і відповідальності, а також калькулювати належним чином бюджетні послуги. Так слід зазначити, що управлінський облік повинен бути зорієнтованим на детальний облік видатків (витрат) і калькулювання собівартості нематеріальних послуг різних сфер бюджетної сфери. Нині існує необхідність пристосування існуючих

методів обліку і калькулювання безпосередньо до методики калькулювання нематеріальних послуг. Також виникає потреба в одержанні інформації щодо доходів і видатків окремих структурних підрозділів з метою контролю, планування, оцінки, аналізу їх функціонування.

Однією з найважливіших функцій управління є контроль. Внутрішній фінансовий контроль здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу. За організацію ефективної системи внутрішнього контролю відповідальність несе керівник установи (розпорядник бюджетних коштів) як у своїх закладах, так і у підвідомчих установах. На жаль, він здійснюється, переважно, тільки під час проведення річних інвентаризацій. Зовнішній контроль та аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ здійснюється Рахунковою палатою - в частині контролю за використанням коштів Держбюджету України, Головним контрольно-ревізійним Управлінням України - відповідно до його повноважень, визначених законом.

Як свідчить світовий досвід бюджетна сфера функціонує ефективно, коли контролюється на предмет дотримання стандартів фінансове управління по всій вертикалі – від бюджетної установи до головного розпорядника бюджетних коштів. При цьому звітність про діяльність контрольно-ревізійних органів свідчить, що більшість бюджетних установ немає проблем щодо підтвердження достовірності фінансової звітності та законності використання бюджетних коштів, а мають проблеми іншого характеру – щодо ефективності використання бюджетних коштів. З метою сприяння бюджетним установам у забезпеченні правильності ведення обліку, законності використання бюджетних коштів, державного майна, складанні достовірної звітності та організації ефективного внутрішнього контролю проводити фінансово-господарський аудит їх діяльності органами державної контрольно-ревізійної служби.

Важливим для цілей бухгалтерського і управлінського обліку вбачається необхідність формування облікової політики. На основі прийнятої облікової політики можна створити достатньо ефективну систему обліку як основного елемента управління установою. Так своєчасне, повне та достовірне

відображення проведених операцій дає змогу одержувати релевантну інформацію, на підставі якої приймати обґрунтовані управлінські рішення, аналізувати роботу, здійснювати й контролювати цільове використання засобів на основі затвердженого кошторису, виявляти незаконні витрати, що підвищить ефективність обліку й фінансово-господарської діяльності установи та використання як бюджетних коштів, так і коштів спеціального фонду [1].

Певного удосконалення потребує і меморіально-ордерна форма обліку, що застосовується сьогодні в бюджетних установах, яка має суттєві недоліки, основними з яких є трудомісткість, недостатня пристосованість облікових реєстрів до системи звітних показників. Це зумовлює необхідність у додаткових вибірках, розрахунках і групуваннях при складанні звітності та розрахованість її переважно на обробку інформації вручну. Прогресивність форми бухгалтерського обліку повинна характеризуватися достовірністю, оперативністю, високим рівнем контрольних функцій обліку в раціональному та доцільному використанні ресурсів, оперативністю механізму формування показників виконання кошторису доходів і видатків бюджетної установи.

Не можна залишити без уваги й удосконалення плану рахунків бюджетних установ як основного елементу супроводження операцій з надходження і використання бюджетних коштів. Він повинен бути сформований на основі класифікації рахунків бухгалтерського обліку за економічним змістом; бути достатньо загальним, щоб відповідати обліковим потребам суб'єктів функціонування; забезпечити аналітичне відокремлення і синтетичне узагальнення здійснених господарських операцій. Це дасть змогу забезпечити прозорість облікових процесів, складання звітності та отримання інформації про фінансові операції, що відбуваються [2].

Реформа бухгалтерського обліку неможлива без серйозних коректив у законодавстві, насамперед у податковому й цивільному, тобто реформування системи бухгалтерського обліку повинне здійснюватися в комплексі з відповідними змінами в суміжних галузях законодавства.

Отже, перелічені напрямки дозволять забезпечити реальність планових показників бюджету та їх виконання, визначити пріоритети бюджетного фінансування, концентрацію бюджетних коштів на найважливіших соціально-економічних програмах, забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів, удосконалення практики використання коштів загального та спеціального фондів; створити інтегровану інформаційно-аналітичну систему управління державними фінансами.

Список літератури

1. Кравченко, О.В. Особливості формування облікової політики бюджетних установ [Текст] / О. Кравченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XI всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2008 р.). – Т. 2. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – С. 54-55.
2. Левицька, С.О. Окремі питання реформування бюджетного обліку: стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі [Текст] / С. Левицька // Бухгалтерський облік і аудит. - 2008.- № 6.- С. 34-39.
3. Постанова КМУ Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки від 16.01.2007 № 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=83759&cat_id=83023 – 13.09.2009.